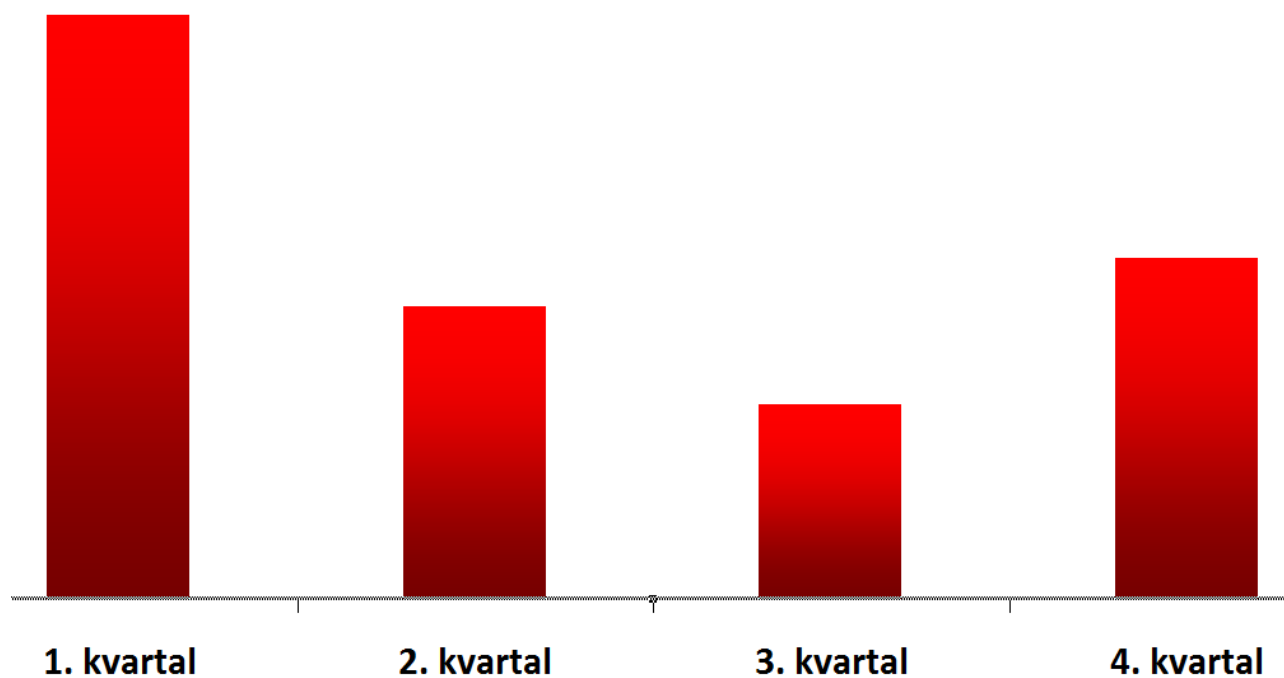

Øjebliksbillede

4. kvartal 2014

DB Øjebliksbillede for 4. kvartal 2014

Introduktion

4. kvartal er ligesom de foregående kvartaler mest kendetegnet ved lav vækst, lave renter og nu, for første gang i mange år, negativ inflation i EU. Dog viser de seneste tal, at der trods alt sker noget, om end i et meget lavt tempo. Beskæftigelsen er steget over flere kvartaler, og i 4. kvartal steg virksomhedernes investeringer med 1,6 % i forhold til 3. kvartal.

Landets byggecentre kæmper fortsat med at finde organisk omsætning. For på trods af at Boligjobordningen udløb ved årsskiftet, hvilket må forventes at have medført en markant og ekstraordinær stigning i omsætningen, ligger den alligevel kun lidt over niveauet for de tidligere år. Det afspejler sig også i, at byggematerialers del af de samlede byggeomkostningerne faldt i 4. kvartal.

For byggeriet generelt og byggecentrene var kvartalet dog præget af, at investeringerne til boligbyggeri og større renoveringsopgaver faldt med 1,7 % og antallet af nye boligbyggerier var knap 1500 mindre end i 3. kvartal (dog var det en anelse bedre end samme kvartal 2013).

Anbefalinger

På baggrund af analysens resultater anbefaler Brancheforeningen Danske Byggecentre, at folketinget snarligt ser på at vedtage vækstinitiativer, der stimulerer privatforbruget. Samtidig må det være en vigtig betingelse, at disse initiativer bliver tilstrækkeligt brede til at give virksomhederne og private tryghed for, at kursen fortsættes uanset udfaldet af snarlige folketingsvalg.

Dansk økonomi

Årets sidste kvartal er ikke væsentligt anderledes end de foregående i forhold til vækst. Således steg BNP-væksten med 0,4% i forhold til 3. kvartal. Væksten er dermed stadig meget begrænset, om end det er positivt, at vi overhovedet har vækst, særligt i forhold til at internationale uroligheder i eksempelvis Ukraine har gjort solidt indhug i den positive udvikling en række virksomheder har haft i løbet af året. Samtidig afventer Europa udfaldet af Grækenlands forhandlinger med EU og starten på centralbankens storstillede vækstkampagne.

Det beskedne niveau for vækst i Danmark er desværre meget lig niveauet i resten af Europa, således også i landene hvortil størstedelen af vores eksport går til. I Tyskland, Sverige og Storbritannien var væksten i BNP i 4. kvartal på samme lave niveau, på henholdsvis 0,7%, 1,1% og 0,5%. For EU samlet lå væksten på 0,4% i 4. kvartal.

Selvom den samlede vækst ikke er prangende, er det dog meget positivt, at privatforbruget steg med 0,8% i 4. kvartal. Det er væsentligt bedre end i 3.kvartal, hvor det faldt i forhold til 2. kvartal. Lidt forsigtigt kan man håbe, at det betyder, at danskerne er blevet mere villige til at bruge penge og dermed bidrage til lidt økonomisk forår.

Det er tilsyneladende ikke kun hos privatforbrugerne, at pengene sidder lidt løsere. Virksomhedernes investeringer steg med 1,6% i 4. kvartal, og eftersom væksten er tæt forbundet med virksomhedernes investeringslyst, lover det godt for fremtiden, hvis denne trend fortsætter i 2015.

Desværre fulgte investeringerne i boligbyggeri ikke med. De faldt i samme periode med 1,7%. Dermed slutter 2014 omtrent så ringe for byggeinvesteringerne, som det begyndte. Det Økonomiske Råd vurderer, at de samlede investeringer i boliger vil lande på 4,4% for 2014 samlet. Det kan umiddelbart være svært at se, hvordan det skal kunne lade sig gøre. De vurderer samtidig, at væksten i 2015 bliver på cirka 5,3%.

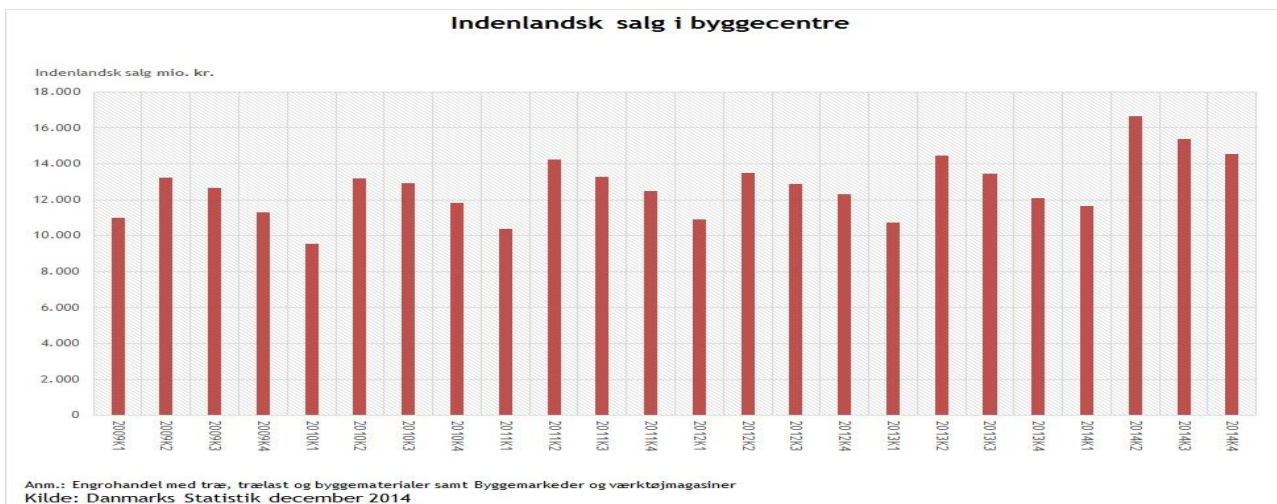
Danmarks nationalregnskab											
	2013				2014		2014				
	1. kvrt.	2. kvrt.	3. kvrt.	4. kvrt.	3. kvrt.	4. kvrt.	2013	2014	2015*	2016*	
	----- realvækst i forhold til kvrt. før, pct.-----										
BNP	0,3	-0,7	0,7	0,2	0,5	0,4	0,4	0,5	1,5	2,6	
Privat forbrug	0,4	-0,6	0,3	-0,3	-0,2	0,8	0,1	1,1	1,9	2,8	
Offentligt forbrug	-2,4	1,3	0,3	0,5	0,6	0	0,7	1,3	0,8	0,6	
Faste Bruttoinvesteringer	-0,4	-0,4	2,8	-3,5	1,1	1,6	0,2	0,3	0,2	0,1	
Boligbyggeri	-4,7	0,8	1,5	5,5	-0,1	-1,7	-5,0	4,4	5,3	5,1	
Lagerinvesteringer	0,6	-0,6	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	0,3	0,2	0,1	
Import	1,4	-1,6	4,5	-1,6	0,8	0,2	0,9	4,4	4,3	4,9	
Eksport	0,6	0,1	2,9	0,8	0,4	0,8	0,4	1,8	2,8	4,2	
Indenlandsk efterspørgsel i alt							0,6	1,8	2,2	2,9	

Anm.: *Forventer pba. Dansk Økonomi efterår 2014 (dors)

Kilde: Danmarks Statistik og Dansk Økonomi efterår 2014 (dors)

Stadig mangel på organisk omsætning i byggecentre

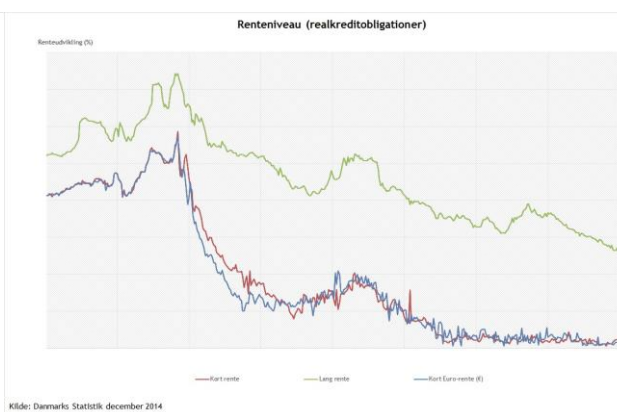
Danske byggecentre arbejder fortsat med at finde organisk omsætning, altså omsætning, der ikke er afledt af ekstraordinære tiltag og begivenheder som storme og Boligjobordning. I 4. kvartal var den samlede omsætning på cirka 14,5 mia. kr. Det er cirka 1 mia. kr. bedre en det samme kvartal sidste år. Men det er skal ses i lyset af, at Boligjobordningen udløb 1. januar 2015. Det vil sige, at der må forventes, at have været en massiv ekstraordinær efterspørgsel som følge af dette. Så med andre ord, har der manglet "almindelig omsætning".

Forbrugertillid

Udviklingen i byggecentrenes omsætning svarer meget godt overens med udviklingen i forbrugertilliden - altså danskernes forventninger til fremtiden som var faldende i 4. kvartal. I december var nettotallet på 6. Tilsvarende var den ved udgangen af 2. kvartal, i august, på 11,4. Med andre ord betyder det, at danskerne mere eller mindre forventer, at deres situation i fremtiden vil være identisk med deres nuværende situation.

Inflation og rente

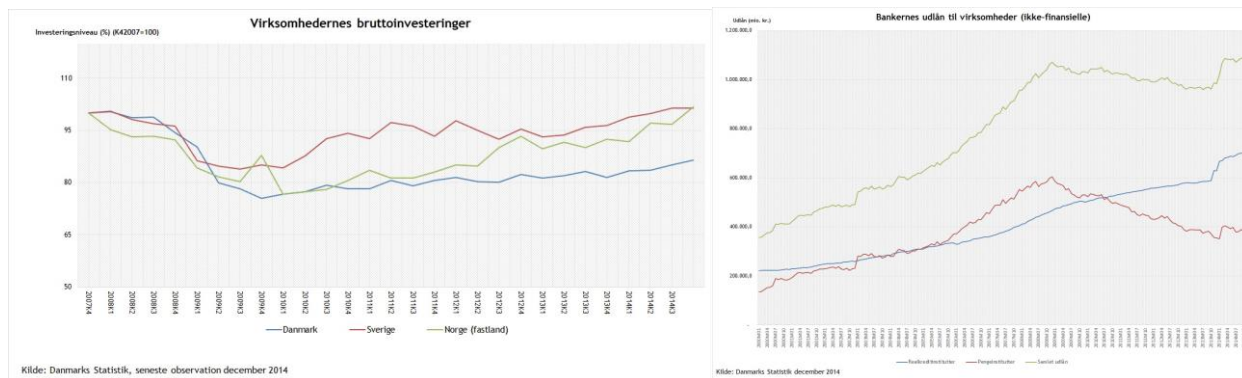

Som tidligere skrevet kniber det fortsat med at skabe vækst i Europa. Derfor er inflationen i Danmark og euro-området også fortsat historisk lav. Faktisk endte året med negativ inflation i Euro-zonen. I Danmark var det ikke meget bedre med en inflation på 0,1%, således effektivt ingen inflation.

Renten

Dette afspejler sig også i det samme meget lave renteniveau, der har præget 2014. Både eurorenten og renten i Danmark fortsætter i 4. kvartal niveauet fra resten af året. Eurorenten sluttede i 2014 en anelse højere end for resten af året på 0,2%.

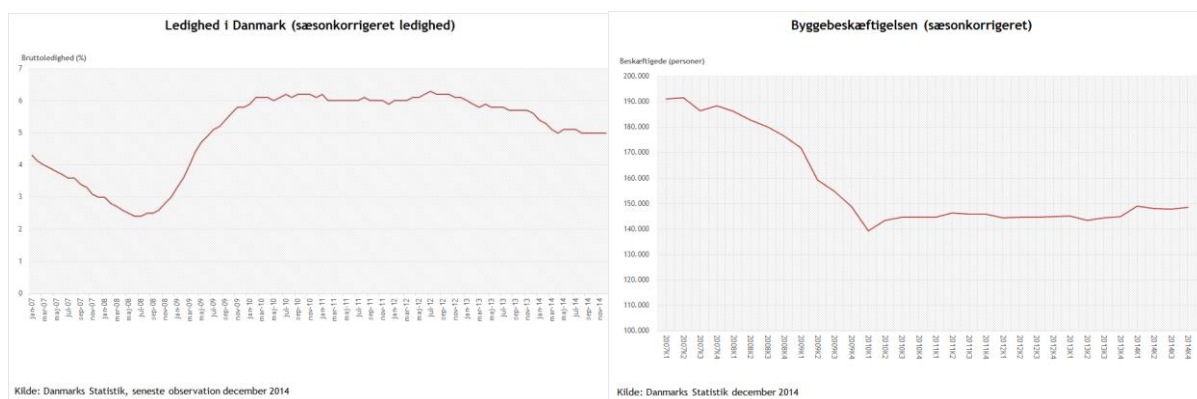
Virksomhedernes investeringer er fortsat begrænsede

Som det også har været tilfældet de seneste kvartaler, er investeringslysten blandt danske virksomheder stadig ganske beskedne i forhold til vores nabolande. Godt nok er investeringsniveauet steget i 4. kvartal med cirka 1,6% siden 3. kvartal. Og selvom denne stigning er lidt højere end i de øvrige nordiske lande, ligger vi stadig langt fra niveauet i slutningen af 2007. Til sammenligning er både Norge og Sverige tilbage på omtrent samme niveau.

Udviklingen afspejles også i finansinstitutionernes samlede udlån til virksomhederne, som er på niveau med de tidligere kvartaler i 2014. Dette er fortsat opsigtsvækkende i lyset af de meget lave renter.

Ledigheden falder og byggebeskæftigelsen stiger

Ledigheden i 4. kvartal ligger ligesom i 3. kvartal på 5%, hvilket lader til at være niveauet for 2014 med et gennemsnit på cirka 5,1%. Dette er knap 1% under niveauet for 2013, der var på 5,8%. Det er godt nyt, og vidner om, at faldene i de foregående år kan vise sig at være en egentlig tendens. Det er dog vigtigt at bemærke, at der i perioden er sket forskellige tiltag, der har ændret på, hvornår en person indgår i tallene som ledig. Det vil sige, at en del af faldet blot er af teknisk karakter.

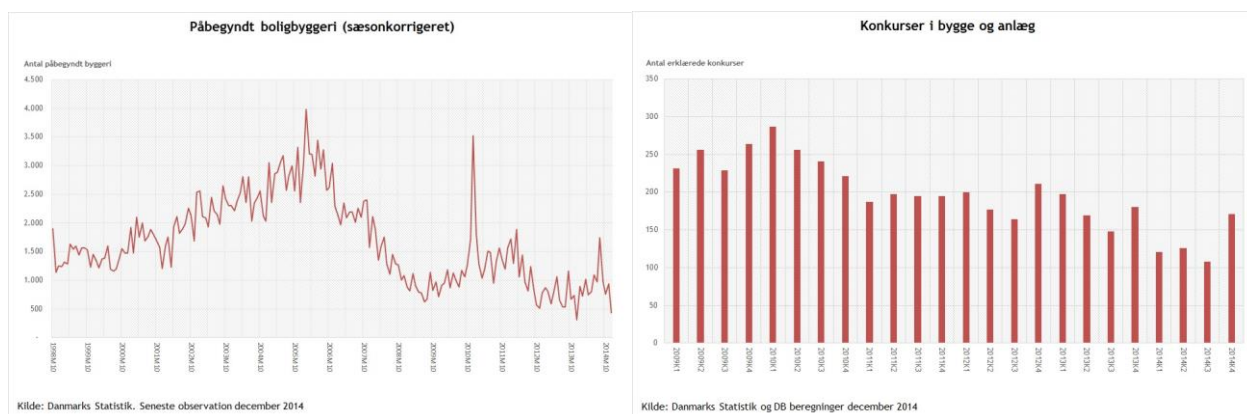
Af samme årsag er det interessant at se på beskæftigelsen. For vores vedkommende er det særligt beskæftigelsen inden for byggeriet, der har interesse.

Beskæftigelsen i byggeriet går fortsat i den rigtige retning. I 4. kvartal var der i alt 148.600 beskæftiget i byggeriet. Selvom det blot er knap 800 mere end i 3. kvartal, er det næsten 4000 flere end i 4. kvartal 2013.

Det er her vigtigt at bemærke, at der i denne periode har været meget aktivitet fra offentlige anlægsinvesteringer, aktivitet afledt af vejrmæssige situationer, samt meget aktivitet fra Boligjobordningen.

Med undtagelse af de offentlige anlægsinvesteringer, må byggeriet se bort fra aktiviteten fra storme og fra Boligjobordningen, dette vil formentligt sætte en bremse på beskæftigelsesfremgangen. Således melder byggeriet om aktivitetsnedgang i starten af 2015.

Markant fald i nybyggeriet af boliger

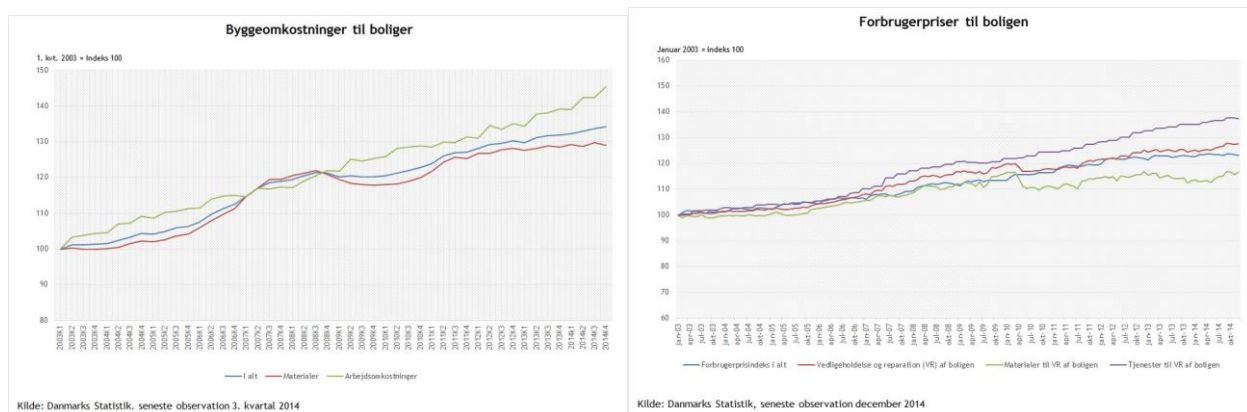

Som det også kan aflæses i tallene for de samlede boliginvesteringer, var 4. kvartal ikke særligt godt. Således faldt det samlede nybyggeri af boliger med 1550 fra 3. til 4. kvartal. Det er dog bedre end samme kvartal 2013.

Færre konkurser i byggeriet

Selvom antallet af konkurser i 4. kvartal var på 171 og dermed noget højere end antallet i 3. kvartal, ser det stadig ud til, at bunden efterhånden er nået, eftersom der var færre konkurser, end der har været i 4. kvartal i de foregående år. Hvis man kigger over hele året, kan man se, at niveauet generelt er lavere end de foregående år.

Forbrugerpriserne er uændret, men omkostningerne til materialer udgør en stadig mindre del

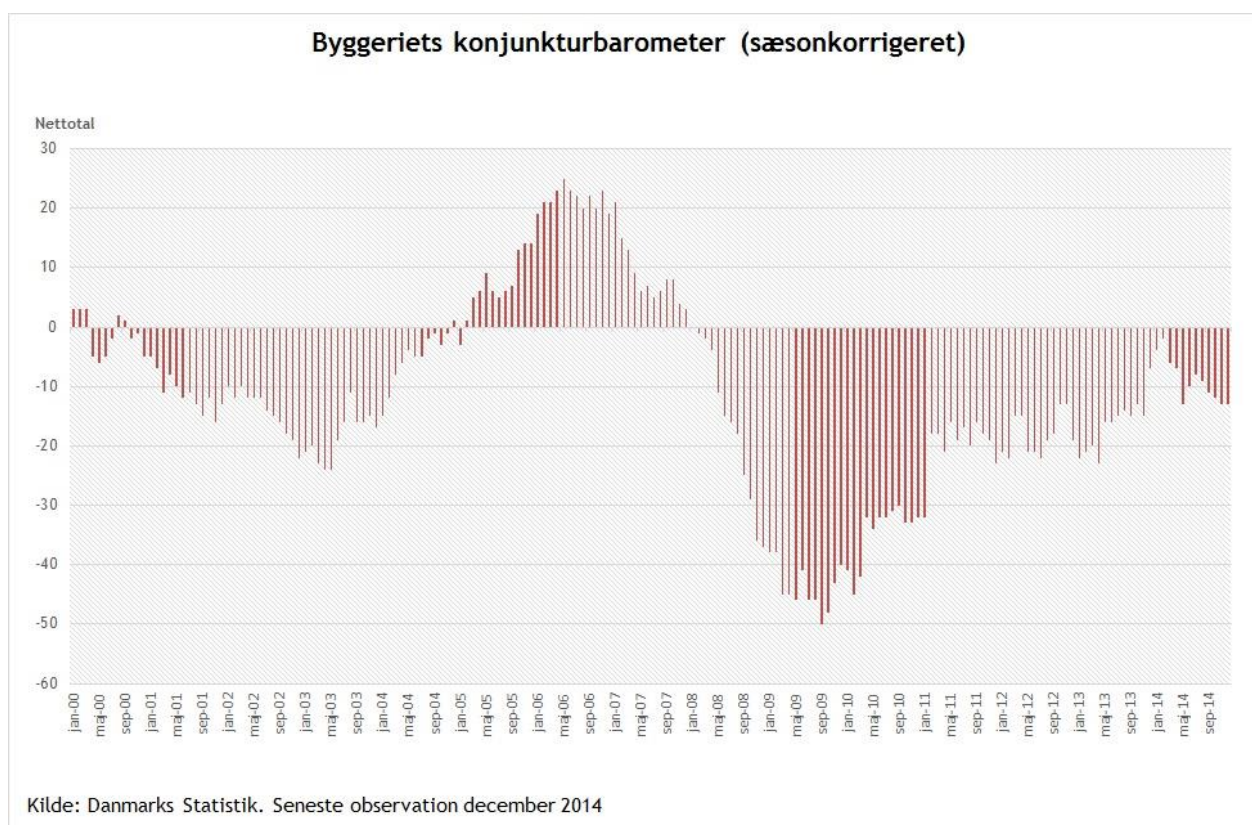

Både de generelle forbrugerpriser og priserne inden for byggeriet specifikt holder, som det også var tilfældet i 3. kvartal, samme niveau som i de foregående måneder på henholdsvis indeks 130,6 og 146,2. Et niveau der har været stabilt siden starten af 2013. For begge gælder det, at det er en anelse over niveauet for årene før 2013.

Mere interessant er det at se på omkostningerne ved byggeri. Samlet er omkostningerne steget i 4. kvartal med en halv procent. Denne stigning skjuler, at omkostningerne til materialer i denne periode er faldet med 0,7%, fra indeks 129,7 til indeks 129. Tilsvarende er arbejdsomkostningerne steget med knap tre procent, fra indeks 142,4 til 145,3.

Faldet i indekset for materialeomkostninger kan forklares med en meget intens konkurrence blandt materialeleverandørerne, i særdeleshed blandt byggecentre som stadig kæmper med et meget lavt efterspørgselsniveau og kundernes kraftige fokus på materialepriser.

Byggeriet ser stadig dystert på fremtiden

Som resultat af at økonomien i vid udstrækning er uændret i forhold til sidste kvartal, er også byggeriets forventninger samlet set uændret.

Kigger vi på forventningerne til beskæftigelsesmuligheder er nettotallet omtrent uændret omkring 2. kvartal. Det er primært forventningerne til den fremtidige ordrebeholdning, der trækker niveauet ned. Nettotallet for forventningerne til den fremtidige ordrebeholdning er således faldet fra -13 i juli til -28 i december. Den stigende negativitet blandt branchens virksomheder i 4. kvartal ser vi også i de foregående år. Dog aldrig i samme omfang.

Det må formodes, at det er erkendelsen af, at opgaverne fra stormene i slutningen af 2013 er udført, samt udsigten til at starte 2015 uden en Boligjobordning der driver pessimismen. Derudover må den generelle lavvækst i samfundet samt den ringe udvikling for boliginvesteringer specifikt også forventes at drive pessimismen frem.

Politiske anbefalinger

Grundlæggende viser ovenstående analyse, at stilstanden i den økonomiske udvikling skyldes virksomhedernes og forbrugernes skepsis om fremtiden. Derfor er det politikernes ansvar at lave brede vækstinitiativer, der er langtidsholdbare, og dermed rækker væsentligt længere, end til at valgkampen bliver udskrevet.

Løft og tryghed skal sikre det private forbrug

I erkendelse af at Regeringen ikke vil videreføre Boligjobordningen - på trods af den positive effekt på beskæftigelsen og de strukturelle løsninger ordningen bidrager med - er vores ønske, at den bruger tiden op til valget på at introducere vækstinitiativer, der kompenserer for nedgangen som følge af Boligjobordningens ophør.

Hos Danske Byggecentre ser vi dette som en nødvendighed, dels for at sikre beskæftigelsen i byggeriet generelt som stadig ligger langt under det historiske niveau, dels for at sikre en mere positiv udvikling i Udkantsdanmark, som kun indirekte nyder godt af statens meget store

anlægsinvesteringer i de større byer. Sekundært fordi det lave niveau for boliginvesteringer på sigt vil medføre, at boligmassen i Danmark mister værdi på grund af manglende vedligeholdelse, og eftersom boligmassen udgør en enorm del af landets samlede værdimasse, vil det skabe uoprettelig skade på landets samlede velstandsniveau.

Mere fokus på at skabe et stabilt erhvervsklima

Men vækstforslag i et valgår kan vise sig at være ganske ligegyldige, hvis de ikke bygger på et bredt politisk fundament. Vores bøn til Folketinget er derfor, at de skyder valgkampen til side og respekterer det langsigtede arbejde og gør deres til, at 2015 ikke også skal blive et tabt år.

Dette er en nødvendighed, hvis politikerne skal bidrage til at skabe vedvarende vækst, for på trods af, at det næsten er gratis at låne til forbrug og investeringer, holder både private forbrugere og virksomheder sig tilbage fra at låne til forbrug og investeringer. Og uden disse kommer vi ikke længere i bestræbelserne på at få vækst.

Man må således antage, at virksomhedernes og de private forbrugeres tilbageholdenhed skyldes, at de er usikre på fremtiden, og det er omtrent kun politikerne, der kan levere denne tryghed ved at vedtage rammevilkår, der går på tværs af partiskel og dermed er immune over for ændringer i regeringsmagten.